

A P. I. 1994/1934. sz. ítélet szerint a bíróság nem köteles az ügydöntő tényekre vonatkozó és kellő időben felajánlott bizonyítást minden körülmények között felvenni, még akkor sem, ha a felajánlott bizonyíték perújítási okra vonatkozik; a bíróságot csak az a kötelezettség terheli, hogy a bizonyítás felvételének mellőzését tüzetesen megindokolja. Ez az álláspont aggályos; a fél igazán nem tud másképpen ügydöntő körülményt igazolni, mint kellő időben felajánlott bizonyítékkal; nagyon nyomatékosságnak kell lenniök azoknak az indokoknak, amelyek az ily bizonyítás felvételének mellőzését elfogadhatóvá teszik. A P. VI. 891/1934. sz. ítélet szerint a 49. sz. JED. nem állja útját annak, hogy a korábbi büntető eljárás adatai a későbbi polgári perben alapul véssenek, de csak mint bizonyítékok, amelyek szorgos mérlegelése tüzetes indokolással szögezendő le az ítéletben. A P. I. 3089/1934. sz. ítélet szerint a *felülvizsgálati eljárás során elévülési kifogást* akkor sem lehet támasztani, ha az annak alapjául szolgáló tényállás az alsóbírói ítéletekben meg van állapítva. A törvény csak új tények felhozatalát tilalmazza a felülvizsgálati eljárás során, nem pedig a megállapított tényállásból jogi következmények levonását, még akkor sem, ha az erre irányuló nyilatkozat az objektív jogi helyzetet is változtat. Viszont a Kúria álláspontja mellett szól a törvényhozó az a feltételezhető gondolata, hogy az ügy eldöntése valamely lezárt ténybeli és jogi helyzet alapján történjék.

Még ha az *ügyvéd* saját nevében is kér végrehajtást a per költségekre, türni tartozik az oly követelés alapján való *beszámítást*, amelynek fennállása megállapítható, nem pedig marasztaló ítéletből folyik. (Pk. V. 4749/1934.)

A Pk. VII. 4594/1934. sz. végzés általános jogelv gyanánt mondja ki, hogy a sikerre vezetett *jogorvoslat költségeit perenkívüli eljárásban* is a vesztes fél viseli és ehhez képest okiratmegsemmisítési eljárásban marasztalja felfolyamodási költségen a kérelmezőt.

Dr. Vági József.

Érvénytelen ügylet — naturalis obligatio. A gyakorlatban sok zavarra ad okot egyes naturalis obligatioi mikénti elbírálása. Különösen a naturalis obligationak a tilos ügyletektől való el nem különítése, illetve összekeverése az, ami a zavarok kútforrása. A jogszabályoknak oly rendelkezését, amely bizonyos igények bíróság előtti érvényesíthetőségét zárják ki, nagy általánosságban akként értelmezik, mintha a jogszabálynak ilyenmő rendelkezése azt az ügyletet, amelyből folyó követelés bírói érvényesíthetlenségét mondja ki a jogszabály, ezzel tilos, érvénytelen ügyletté minősítené. A két fogalom dogmatikailag élesen szétkülöníthető. Érvénytelen ügylet esetén nincs obligatio épen, mert a jogszabály az ügylet érvényét el nem ismeri és így az ügyletből származtatni vélt jogok, illetve kötelezettségek sem állanak fent. Ezzel szemben a naturalis obligatio kategóriájának kiindulópontja a vonatkozó jognak, vagy a szembesített oldalról nézve a kötelezettség érvényének elismerése és csupán a bírói érvényesíthe-

tőség megtagadása az, amivel a naturalis obligatio az egyébkénti obligációk joghatásaitól eltér.

A kir. Kúria P. IV. 4638/1933. számú ítélete a kívánatos helyesléssel különíti el ezt a két közelálló, de jogi természetére szerint mégis csak elkülönülő fogalmat. Az adott esetben felperes gabonahatáridő-ügyletet kötött az alperesi céggel és az ebből eredhető alperesi követelés fedezetére adott letétet követelte vissza keresettel azon az alapon, hogy az ügylet tisztán árkülönbözetre irányul és így érvénytelen. A bíróságok a keresetet elutasították, a Kúria fent hivatkozott ítélete a következőket tartalmazza, megjegyezvén, hogy az ügylet az 1930. évi XXII. t.-c. előtt létesült: „a tőzsdei árkülönbözetre irányuló gabonahatáridő-ügyletek sem tiltott, sem érvénytelen ügyleteknek nem minősülnek, hanem azok a szerencsejáték tekintete alá esnek, amely ügyletekből eredő kötelek ugyan bírói úton nem érvényesíthetők, hanem azok naturalis obligatiók, amelyeknek pedig az a jogi természete, hogy az ily ügyletekre teljesített szolgáltatások bírói úton nem követelhetők vissza akár előre fedezetképen, akár az ügylet lebonyolítása után fizeteskép történtek.”

A Kúriának ez a határozott és világos állásfoglalása az e téren uralkodott fogalomzavar elosztatásának érdemét vindikálhatja és ez okból örömmel üdvözlendő.

B. S.

Gazdasági lehetetlenülés és valorizáció. A gazdasági lehetetlenülés háborús fogalom. A pénzelértéktelenedés, mint a jogrendszer betegsége és a valorizáció, mint e betegség orvosszere, a háborút követő időben tudatosodott előbb a jogtudományban, majd a bírói gyakorlatban, míg végül a törvényhozás is szabályozása körébe vonta. Kérdés, hogy a pénzelértéktelenedés és a valorizáció elismerésének általánossá válása dacára is szükség van-e a gazdasági lehetetlenülés fogalmára, vagyis vannak-e olyan esetek, amelyek igazságos megoldásához a valorizáció fogalmának közkeletűvé válása után is szükségünk van egy másik fogalomra, t. i. a gazdasági lehetetlenülésre? Magánjogi törvénykönyvünk javaslata, mint tudjuk, 1150. §-ában szabályozza a gazdasági lehetetlenülést; ez azonban voltaképpen nem intézi el a feltett kérdést, mert hiszen a Javaslathoz külön nem szabályozza a valorizációt.)^{*)} Vagyis, ha a Javaslathoz változtatlan formában való törvényerőre emelkedése után pénzünk belső értéke esne, úgy az ennek folytán előálló jogvitákat — feltéve, hogy majdani törvényhozásunk külön nem fog intézkedni — az 1150. §. alapján kell majd eldönteni, épp úgy, mint ahogy azt bírói gyakorlatunk tette a pénzelértéktelenedés felismerése előtt. A Javaslathoz tehát ezt a mai szemmel nézve elmaradottabb felfogást emeli törvényerőre.

Ha a feltett kérdésre választ akarunk kapni, úgy mindenképp előtte a fogalmakat kell tisztáznunk. Már az előbb szó volt a pénz elértektelenedéséről, mint a jog által reparálandó jelen-

^{*)} *Bátor: Pénztartozások szabályozása a polgári törvénykönyvben.* Budapest, 1930.